СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 200. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 27. серпня, 1929. VOL. XXXVII. No. 200. Jersey City, N. J., Tuesday, August 27, 1929. THREE CENTS.

СЕМЕН ЯДЛОВСЬКИЙ ПОМЕР

ГОЛОВНИЙ УПРАВИТЕЛЬ „СВОБОДИ" ПОМЕР НА УДАР СЕРЦЯ В МУКАЧЕВІ, НА УГОРСЬКІЙ УКРАЇНІ.

СЕМЕН ЯДЛОВСЬКИЙ.

ЛЬВІВ, 24. серпня. - У Мукачеві, на Угорській Україні, в свого брата Івана помер наглою смертю на удар серця Семен Ядловський.

Місцеві ґазети подають некрольоґ Покійного.

„ҐРАФ ЦЕПЕЛІН" ПРИЇХАВ УЖЕ ДО АМЕРИКИ

ПЕРЕЇХАВ 6,000 МИЛЬ ПОНАД ТИХИЙ ОКЕАН ЗА 68 ГОДИН

САН ФРАНЦИСКО (Каліфорнія), 25. серпня. — Німецький кермовий бальон „Ґраф Цепелін", що відбуває тепер першу в історії людства воздушну подорож довкола світа, прибув уже до берегів Тихого океану. Нині зявився він над сим містом та поплив далі до Лос Енджелеса, де він має задержатися на якийсь час.

Дорогу з послідної стації, що була в Токіо, котра виносить 6,000 миль, перебув він за 67 годин 49 мінут.

НОВИЙ ҐАСТОНСЬКИЙ ПРОЦЕС

ШАРЛОТ (Норт Каролайна), 25. серпня. — Завтра починається тут другий процес проти 16 осіб, обжалованих за вбиття Ейдерголта, начальника поліції в місті Ґастонії, дня 7. червня сього року.

Є се друга розправа проти сих обжалованих, бо першу розправу, котра почалася кілька тижнів тому в Ґастонії, перервано на основі домагання оборони обжалованих на тій основі, що настрій в околиці такий ворожий обжалованим, що безсторонний перегляд справи неможливий.

Акт обжалования закидає обжалованим, що вони заманили начальника поліції до мешкання, де вони зробили на нього засідку, і його вбили.

Між двома ґрупами адвокатів оборони ведеться боротьба; адвокати комуністичної організації підчеркують комуністичні переконання деяких обжалованих, а адвокати Юнії Американських Горожанських Свобід противляться сьому, як крокови, шкідливому для обжалованих. Комуністи кажуть, що обжалованнє є вислідом заговору, тоді як адвокати Юнії кажуть, що се неправда.

На перший день розправи сподіються дуже цікавої боротьби при встановленню лави присяжних суддів та при виступі адвокатів оборони проти 8 адвокатів, установлених прокураторією до помочи стейтови; сим адвокатам закидують обжаловані, що всі вони стоять близько підприємців і тому не можуть заступати стейту, а будуть боронити інтересів підприємців.

ЗЛОВИЛИ БАНКОВОГО УРЯДОВЦЯ, ЩО ВТІК З БАНКОВИМИ ГРІШМИ.

НАЙШЛИ ПРИ НЬОМУ 100,000 ДОЛЯРІВ БЕЗ 200.

НЮ ЙОРК, 26. серпня. — В одному місцевому готелі заарештовано нині Вилсона Смита, банкового урядовця одного банку в Питсбурґу, з котрого він утік недавно, забравши зі собою 100,000 долярів. Усі сі гроші найдено при ньому; лише 200 долярів зі сеї суми вспів він видати.

Поліція каже, що він признався до вини.

ЮНІЯ ОСТЕРІГАЄ ПІДПРИЄМЦІВ.

НЮ ЙОРК, 26. серпня. — Міжнародна Юнія Робітників Жіночої Одежі постановила остерегти півтретя тисячі нюйорських кравецьких підприємців, що юнія починає кампанію проти низького уровеня їх шап. Юнія думає виступати проти всіх, що ще не мають 44-годинного тижня праці, не платять належитої заплати, або віддають контракти „светшапам".

НОВИЙ ПРОГИБІЦІЙНИЙ ПОХІД У НЮ ДЖЕРЗІ.

НОВИЙ АДМІНІСТРАТОР ПОЧАВ КАМПАНІЮ 5 РЕВІЗІЯМИ И 16 АРЕШТАМИ.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі), 26. серпня. — Виліем Калгун, новонастановлений адміністратор прогибіції, почав завзяту кампанію проти броварів і салунів. За перший день свого урядовання урядив він 5 великих ревізій та арештував при ревізіях 16 людей.

Заявляє він, що має лісту 11 великих броварів, проти котрих він зверне тепер усю свою силу.

У місті Ґарфілді, в сьому стейті, найдено трупи двох мущин, які робили горівку у хитро зробленім підкопі. При виробі горівки вживали вони якогось квасу, й його випари їх задушили.

СОТКИ ЛЮДЕЙ ЗАНЯТИХ ДОБУВАННЄМ ЧОЛОВІКА, ЗАХОПЛЕНОГО ОБВАЛОМ КЕРНИЦІ.

АЛЕҐЕН (Мишиґен), 25. серпня. — Підчас копання керниці на фармі Джорджа Піка обвалилося каміння керниці та захопило самого фармера. Хоча каміння роздушило йому ногу, він усе таки борикався так довго, поки не визволив голови й рук зпід каміння. Відтак став кликати помочі. Крики почула жінка і вона зараз заалярмувала сусідів. Яка тисячка людей збіглася сейчас до фарми помагати відкопувати фармера. Ратуючі розділилися на відділи, які працюють на переміну з великим поспіхом. Працею кермував цілу добу з керниці самий Пік. По 24 годинах, однак, він утратив притомність.

КОЗАКИ В ПЕРУ.

Недавно прибуло до Перу 200 кубанських козаків під проводом бувшого ґенерала Павлишенка, який заявив перед органами влади, що в короткому часі приде до Перу кілька тисяч Кубанців, розсіяних тепер по ріжних державах Европи. Ґрупа, що прибула до Перу з Павлищенком, складається з 30 родин і 120 „холостяків". Усі вони поселяться в долині Апурімак, де для них закуплено 1,500 квадр. кільометрів землі-неужтиків, яку вони будуть управляти.

ВКРАЛИ 200,000 ЗОЛОТИХ.

„Експрес Поранни" повідомляє, що в місті Ґрудзьондз відбудеться перед окружним судом великий процес проти десятьох урядовців маґістрату, обвинувачених за спроневірення 200 тисяч золотих. Головні обвинувачені — це касієр міської податкової каси і касієр каси ощадности, а крім того сім інших урядовців, переважно бухгальтерів. Їх обвинувачують у тому, що вони спалили касові книжки, щоб затерти всякі сліди. Ця спілка вела той „інтерес" від 1925-го року. Розправа, на яку покликали кількасот свідків, потреває з три тижні.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА РАДІО.

30 серпня в 10 г. 30 хв. вечора на стації W O R квартетом, в складі П. Ординський, М. Гребенецький, В. Данилов, В. Бузановський, буде відспівано: 1) Ой, у лузі — Лисенка, 2) У ночі на могилі — Стеценка, 3) Ой любив та кохав — Лисенка, 4) Ой наступає та чорна хмара — Лисенка, 5) Час до дому, час — Лисенка, 6) Ой, щось дуже загулявся (сольо Гребенецький), 7) Червоная тая калинонька — Лисенка.

ЗАСТРІЛИВ ЖІНКУ.

В селі Красна, калуського повіту, Василь Тимків застрілив з кріса Марію Манів, яка лишила двоє дрібних дітей і мужа. Причина вбивства невідома. Вбийник зголосився сам до влади і сидить у слідчій тюрмі.

НЕ БУДУТЬ ГОЛИТИСЯ, ЩОБ ДІСТАТИ ПІДВИШКУ.

У Ковні вибух дивоглядний страйк, хоч страйкувати на Литві заборонено. А саме почтовці постановили не голитися, поки не дістануть підвишки платні.

КЛЮБ САМОГУБНИКІВ.

В моравськім Берні викрили клюб самогубників, якого предсідником був 20-літній студент Седлячек. Він роздавав своїм членам отрую, при помочі якої ці члени мали в разі якихсь життєвих невдач поповнити самогубство. Один з членів клюбу згубив цю давку отруї, яку найшло мале дитя. Дитя проковтнуло цю давку і розуміється сейчас померло. Це напровадило поліцію на слід цього таємничого клюбу. Поліція арештувала десятьох студентів, що належали до клюбу.

ВБИВСТВО НА СЕЛІ.

В Руді Брідській місцевий авантурник, Микола Цап пробив ножем у саме серце вагітну молодицю, Євку Домбровську. Смерть слідувала на місці. Причиною вбивства було це, що молодиця звернулася до Цапа з запитом: „Миколо, чого тобі битися з другими?" Цікаве, що присутній при цьому муж не боронив жінки, начальник громади випустив з рук убийника, а поліція досі його не зловила, хоч — як кажуть люде — він вештається по селі.

ЖИДІВСЬКИЙ ПОГРОМ У ПАЛЕСТИНІ

АНҐЛІЯ ПОСИЛАЄ ВІЙСЬКА ТА ФЛЬОТУ ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ ПОГРОМУ. АРАБИ ВБИЛИ 50 СТУДЕНТІВ ЖИДІВСЬКОЇ КОЛЕҐІЇ. АРАБИ ПАЛЯТЬ І ГРАБУЮТЬ МІСТА.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 26. серпня. — Давня ворожнеча між Жидами та Арабами прибрала нарешті кріваві форми. Сутички між Арабами й Жидами почалися в Єрусалимі ізза права молитися біля „Стіни Плачу". Нарешті ця ворожнеча вилилася в страшний погром Жидів Арабами.

Майже всі міста Палестини охоплені крівавими подіями, в яких уже лягли трупом сотки жертв з обох сторін. В одній лише жидівській теольоґічній колеґії в Гевроні вбито 50 студентів і між ними 12 американських громадян. Там же тяжко поранено 57 студентів.

В Яфі Араби атакували державні установи, але зістали відбиті військами. Підчас свого нападу Араби мали 30 убитих. Погромна хвиля шириться далі й надходять відомости про все нові та нові жертви.

До Єрусалиму вже прибуло 650 анґлійських жовнірів, яких привезено сюди поспішно з Єгипту. Вони почали вже привертати порядок у місті. Очікується дальше прибуття нових військ, котрі Анґлія посилає для охорони ладу в Палестині.

До палестинського порту Яфи прибули перші військові анґлійські кораблі, котрі анґлійське правительство післало туди. Инші кораблі ще знаходяться в дорозі.

ЛОНДОН (Анґлія), 26. серпня. — Криваві події в Палестині вказують на те, як небезпечно Анґлії скорочувати свою військову фльоту, бо такі події можуть зайти що дня в якійсь иншій країні, котра знаходиться під управою Анґлії. Особливо звертає на себе увагу те, що правительство Партії Праці поспішно вислало до Палестини війська й фльоту для вгамовання повстання. Ґазети підкреслюють, що тепер Партія Праці сама робить те, проти чого два роки тому протестувала, коли правительство консерватистів посилало в Китай анґлійські військові судна для охорони життя анґлійських громадян.

Тут бояться, що в Палестині може виникнути крівава релігійна війна Арабів проти населення инших вірувань.

ГРОЗЯТЬ ВІЙНОЮ.

БОЛЬШЕВИКИ ВИМАГАЮТЬ НЕГАЙНОГО ОБЕЗЗБРОЄННЯ БІЛОГВАРДЕЙЦІВ І РОЗПОЧАТТЯ ПЕРЕГОВОРІВ НА ОСНОВІ ЇХ УЛЬТИМАТУ КИТАЄВИ.

МОСКВА (СССР), 26. серпня. — Радянська преса виходить з кличами „обезбройте негайно білоґвардейців". Цього домагається радянська Росія від Китаю. Преса грозить, що коли не будуть негайно обеззброені й розформовані всі білоґвардейські частини й Китай не розпічне переговорів з Росією на підставі його ультимату, то Росія виповість йому війну.

Радянський уряд сподівається, що до війни не дійде, бо Китай нарешті прийме посередництво Японії й задовольнить большевицькі домагання.

ОСТАННЯ СПРОБА.

ДЕРЖАВИ АНТАНТИ ПОДАЮТЬ ПИСЬМЕННУ ЗАЯВУ, В ЯКІЙ МІРІ ВОНИ ЗАДОВОЛЬНЯЮТЬ ВИМОГИ СНОВДЕНА.

ҐАҐА (Голяндія), 26. серпня. — Сновден далі вперто стоїть на свойому й домагається 100% задоволення своїх вимог. Британське правительство дало йому необмежені уповноваження. Держави бувшої антанти виробили своє нове контрпредложення. Це вже максімум тих уступок, які вони можуть зробити Анґлії. Своє предложення вони передадуть Сновденові в письменній формі й будуть чекати його відповіди.

Можливо, що в четвер збереться конференція на своє останнє засідання.

РОЗБИВСЯ ПОТЯГ.

ПОТЯГ ПАРИЖ-ВАРШАВА ВИКОЛІЇВСЯ. 8 УБИТИХ, 13 ТЯЖКО І 17 ЛЕГКО ПОРАНЕНИХ.

ДЮРЕН (Франція), 26. серпня. — Поспішний потяг, що йшов з Парижа до Варшави, виколіївся на повному ході. Машиніст не звернув уваги на сиґнал, який показував, що в тому місці залізничі тори направляються, а тому гнав потяг на повну силу.

З 10 ваґонів, які мав потяг, сім виколіїлися й розбилися в тріски. На місці зістало 8 пасажирів убитих і між ними один Нюйорчанин, Герман. Американець-купець Коваль тяжко поранений. Дотепер начислено 40 ранених, між ними 13 тяжко.

РАДЯТЬ ПРИЇХАТИ РАНІШЕ.

ЛОНДОН (Анґлія), 26. серпня. — Члени анґлійського кабінету міністрів радять Мекдональдови їхати до Америки не в жовтні, як він думав, але у вересні.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7[illegible]

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕЗАМІНИМА ВТРАТА

Зі Львова наспіла в суботу, вже по виданню числа, телеграма, що в місті Мукачеві, на Угорській Україні, в домі свого брата Івана помер відомий усій українській еміграції в Америці Семен Ядловський.

Помер він наглою смертю на удар серця. Помер смертю передчасною, бо покінчив заледви 50 літ життя. Помер у рідному краю, куди виїхав за порадою лікарів і приятелів на поратовання свого здоровля, видимо підірваного довгою працею без відпочинку й без перерви.

Імя Семена Ядловського тісно звязане з іменем Українського Народного Союза. До Українського (тоді ще Руського) Народного Союза прийшов Ядловський у самих початках організації, зараз, як тільки організація перемінилася з місцевого товариства на організацію, що поклала собі за ціль обєднати для цілей взаїмної допомоги всіх українських імігрантів, де вони не жилиби. Від того часу, через 27 літ, імя Семена Ядловського було тісно звязане з розвоєм Українського Народного Союза. Ніяка важніша справа в організації не сталася без Його відома. Чи Український Народний Союз переміняв своє імя, а тимсамим надавав собі обличча свідомої української організації; чи Український Народний Союз переходив на нову певну систему вкладок; чи заводив нові роди обезпечення; все Семен Ядловський був між ініціяторами та тими, на котрих плечі падав тягар переведення нових реформ.

Служив Він Українському Народному Союзови як секретар фінансовий, як секретар рекордовий, як предсідатель, а наконець як менаджер щоденного органу Українського Народного Союза, „Свободи". Через те імя Ядловського знали всі, що знали імя Українського Народного Союза. Зріст Українського Народного Союза йшов у великій мірі заходами Семена Ядловського.

Заходами і коштами Семена Ядловського. Що праця коло Українського Народного Союза коштувала здоровля, се Його співробітники доглянули аж сеї весни. Перед ними стануло нагло марево, що смерть забере нагло ще одного робітника, як недавно забрала вона Андрія Савку. На їх налягання Семен Ядловський виїхав на відпочинок у рідний край. Виїзд уже, видно, був за пізно: рідний край повідомляє іміграцію, що там зложив свої кости Той, що покинув рідний край 30 літ тому і весь сей час на чужині по змозі всіх своїх сил трудився для добра таких, як Він, засланців на чужину.

Д-р В. Клодницький.

НОВА ЕРА В ЖИТТІ КИТАЙСЬКОГО НАРОДА

Простір, на якому розпостерається Китай, є більший ніж ціла Европа. На ньому живе 400 міліонів Китайців, себто Хінців, які мають дуже сдабо зорганізовану державу. Через це в Хінах біда, війна, повстання, голод, холод, нужда та інтриги сильних держав, якіб раді висилити багатий край. Не мають Хінці сильної сконсолідованої держави, нема в них гаразду.

Ми про Хінців знаємо, що вони є старим народом, народом із старою культурою, народом безмежно працьовитим, якого працьовитости головно Американці так дуже побоюються. Щож за причина, що такий нарід до нині не має своєї сконсолідованої держави?

Від давен давна на чолі хінської держави стояли цісарі, „освячені" ества, які держали свій нарід в темноті, побожности, покорі і консерватизмі до надбань своєї давної культури, до своїх давних звичаїв, обичаїв та релігійних вірувань. Хінські цісарі при помочі головно своїх буддійських духовників відгородили свій нарід від всяких чужих впливів і спричинили те, що Хінці далеко-далеко лишились позаду теперішної цивілізації. Можнаб сміло сказати, що Хінці до недавна, бо до 1912 року жили на висоті темного середновічча.

1912 рік для хінського народа є святим, щасливим роком. Іменно в тому році Хінці перемогли себе, себто свої консервативні традиції і пересуди і скинули свого цісаря з престола, покликуючи на президента новонародженої республики д-ра Сун Ят Сена (дня 1. січня 1912 р.).

Д-р Сун Ят Сен це революціонер, який ціле своє життя провів у боротьбі за красший устрій своєї батьківщини. Він людина дуже талановита — людина англійської школи. Його учителем був д-р Джеймс Кентліе в Лондоні. Д-рови Сун Ят Сенові Китай завдячує розбудження революційних сил, запал серед китайської молоді побирати науку в заграничних університетах і в той спосіб творити культурну лучбу зі світом, від якого на цілі століття позаду остався китайський нарід.

Одним із наслідувателів д-ра Сун Ят Сена є славний китайський письменник Шенг Ченг, який, подібно як д-р Сун на політичному полі, нині провадить і форсує революцію на літературній ниві.

Як відомо, Хінцям конечна літературна революція. Хінці до недавна не мали азбуки, з уживали деограмів, себто рисунків, якими рисували „фігури" на означення якогось поняття. Хінських деограмів є около 30 тисяч і тому не дивниця, що дуже мало Хінців вміє читати й писати.

В році 1924 університет в Пекіні уложив азбуку з 36 букв і розпочав велику агітацію в цілому краю, щоб приймано нову народну правопис. Як літературну, живу, народну мову приняли Хінці північно-хінський діялект, який є найбільше зрозумілий для загалу китайського народа.

Літературна революція в Хінах повелася. В 1926. р. в Пекіні почав появлятися журнал новою азбукою п. з. „**Нова Молодь**". Цей журнал цікавий не лише тому, що він є писаний новою азбукою; він дуже цікавий своїм змістом. В ньому є цікаві статті на теми суспільні, економічні, революційно-політичні та адміністраційно-військові. В богатьох статтях чується легот молодого націоналізму, закрашеного европейською та головно англьо-американською культурою, яку вносить академічна молодь в народну скарбницю. Цей журнал приняли Хінці дуже сердечно. **1-го числа розійшлося понад 50 міліонів примірників!** Правда, немає на світі може 50 міліонів грамотних Китайців, одначе мимо того і неграмотні Китайці купували цей журнал, бо він віщував всім красшу долю нового життя.

Протягом двох років після появи журнала „Нова Молодь", на терені Китаю появилось 400 газет в народній мові. Рівнож цю мову й азбуку введено вже до народних шкіл.

Політичний переворот 1912 р. та введення азбуки в 1924 р. дають нам доказ, що Хінці зачинають нову еру у своїй історії. Хінський нарід з кожним днем кріпшає і перероджується — словом, будиться до нового життя. Серед Хінців пробудився націоналізм, який на наших очах творить нові форми свойого життя, за які готов навіть з оружям в руці піти до бою.

Нині світ зачинає розуміти силу китайського сходу і тому справи китайсько-большевицького конфлікту весь світ розбирає дуже делікатно і старається його мирним шляхом залагодити.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕМОКРАТІЯ, А БОРОТЬБА.

Колись я писав про авторитет більшости в демократії та про підлягання меншости волі більшости. Тепер я хочу звернути увагу на иншу сторону, що вимагає від кожного свідомого демократа його громадська й політична діяльність.

У нас залишилося в характері багато негативних рис з минулого довголітнього нашого рабства, а це головне наша пасивність в громадській та публичній діяльности, невитреваліcть і непослідовність в боротьбі за певні принципи та ідеали, зневолота до праці, коли більшість рішає не так, як того хочеться комусь з меншости; умивання рук від певної справи, або й зовсім вихід з організації. Це відбивається у нас невиробленістю нашого громадського та політичного життя, звичка, що хтось инший за нас має все робити та хтось инший за нас боротися, брак почуття відповідальности і разом з тим страх взяти на себе відповідальність відіботхує багатьох від активної праці в організаціях і т. п.

Часто буває у нас так, що на якихнебудь зборах товариства, чи організації дебатуються завзято й гаряче ріжні питання. Знаходиться багато ріжних промовців, які не без того, щоби не погримали й не покричали на старий уряд, або на кандидатів до нового уряду, а коли прийдеться до виборів, то нема кого вибирати на уряд, бо тоді один спихає на другого. Іноді гарний, чесний кандидат на уряд відмовляється приняти уряд, бо його хтось занадто гостро скритикував, або він думає, що він комусь не подобається, або не зможе догодити всім. Отце саме в ньому заговорило почуття раба, що все оглядається на те, як пан, чи панський доглядач подивиться на його роботу, а тому й боїться взятися за працю.

Багато є таких, що підчас зборів не голосують, а все стримуються від голосовання. Якимиб мотивами вони свого поступовання не пояснювали, це знову свідчить про те, що вони не можуть вирішати справи власним розумом, а бо дивляться на инших, або не хотять викликати незадоволення ні одної, ні другої сторони. Для таких людей нема що говорити про демократизм і про демократизм. Вони є цілковито зайвим балястом на зборах, бо зовсім не причиняються до успіху й розвитку певної організації.

Є категорія людей, що, побачивши свою невдачу на зборах, кидають організацію, або саботують її працю та все нарікають, що хтось не дає їм працювати в організації, а тому вони стають собі на бік і дивляться лише на те, як „инші будуть працювати". Це елемент може найшкідливійший в громадському життю, бо він лише заважає його розвиткові та нормальному поступові, бо поза організацією нарікає на неї й підриває довіря до неї в инших громадян. Вжетим, що він „умиває руки" від праці в організації, а в підтримці тих підприємств та установ, які та організація має, чи вдує, він зневохочує инших до праці. Отже нібито на зовні він говорить, що зовсім не підриває довіря до організації і її праці, а фактично він робить ту саму роботу, що роблять найбільші вороги організації.

Демократизм вимагає від кожного члена суспільства активности в громадськім життю, отвертої й сміло́ї оборони своїх думок та ідей, активної боротьби за здійснення своїх ідей, й не зражуватися невдачами й не боятися брати на себе відповідальности. З цього випливає, що не може справжній демократ виступати з організації, коли бачить у ній якийсь непорядок, коли бачить, що вона стоїть на мильному шляху, а повинен боротися легальними шляхами в організації за направу її. Характерна й чесна людина ніколи не буде боятися відповідальности й не стане зважати на те, чи всім вона подобається, чи не всім. Для такого демократа є обовязком числитися лише з волею більшости й виконувати ту волю, а не прислухатися до того, що меншість говорить, або чи вона буде нарікати. То діло меншости переконати инших у своїй правоті й добути собі більшість, щоби повести справи організації відповідно своєму бажанню.

Хто цих засад демократизму не дотримується, той не є демократом і не розуміє, до чого обовязує демократизм кожного свідомого члена суспільства. При автократизмі, деспотизмі, диктатурі цієї свідомости від громадян не вимагається, бо за них думає „пан", „володар", „диктатор" чи хто инший. Тоді виправданим є відхід від тих організацій, де члени позбавлені права волі, права боротьби за свої ідеї, але не в організаціях демократичних. Тут, хто тікає з організації, той признає свою слабість і видає собі посвідчення про свою непідготованість до демократичного життя. Йому ще треба „пана" з батіжком.

Боротися за право у своїй організації треба лише в межах тієї організації, а не звертатися до ворогів за підтримкою, бо це такеж саме шукання собі нового пана, який оборонив би своїх слуг.

Іван Гаркавий.

В. Кедровський.

1919 РІК

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1919 р.

(55)

„Негайно почали вживати заходів, щоби забезпечити можливість відходу армії на Тирасполь. 5 квітня Божко зі своєю Січчю виступив на фронт, заступивши частини Запоріжського корпусу. На стацію Роздільна було надіслано два панцирові потяги та частини 8 коша. Почалася спішна та енергійна евакуація Бірзулі. Коли 7 квітня штаб фронту перейшов на ст. Роздільну, стало відомо, що наша місія до Румунії знаходиться в Бендерах і лише отаман Зелінський зі своїм перекладчиком виїхав до Кишинева для переговорів з командантом 5-го румунського корпусу. Про це нас повідомив телефонічно з Бендер полковник Овчаренко.

„У цей час Тирасполь займали румунські війська й наші потягів до Тирасполя не пропускали. Залізничний шлях зо дві версти до Тирасполя був розібраний, а перед мостом стояла в шанцях румунська піхота. Полковник Мишковський пішов з перекладчиком до Тирасполя пішки. Йому пощастило лише вечером 7 квітня добитися того, що Румуни перепустили потяг штабу фронту на ст. Тирасполь. Наше фронтове військо тимчасом відходило на ст. Роздільну. Всі наші потяги скупчилися на лінії ст. Роздільна—Кучургани. По дводенних переговорах нам пощастило дістати від Румунів дозвіл, щоби наші потяги були скупчені на лінії ст. Кучургани і Тирасполь. Роздільна майже цілковито була евакована. Так тягнулося до 11-го квітня, коли ворог повів енергійний наступ на Роздільну зі сторони Бірзулі й Одеси. Наші частини не могли більше триматися, а тому відійшли на лінію Кучурган. Армія заняла нову лінію, маючи безпосередньо за собою всі інституції та майно, що вона евакувала зі собою. Далі Тирасполя Румуни не пускали ешалонів. Залишалося два виходи з тяжкої ситуації: або армія якнайкорше, поки ще має терен для свого маневрування й ще остаточно не оточена, повинна почати переправу через Дністер, або вона все майно залишить большевикам. Не можна було гаяти часу, щоби не стратити всього майна й не загубити всеї армії. А тимчасом переговори отамана Зелінського з Румунами реальних наслідків не давали. Точно не памятаю, 11 чи 12 квітня полковник Мишковський, з дозволу командуючого, виїхав до Бендер, щоби там прискорити переговори з Румунами. Стан армії гіршав з кожною хвилиною. Большевики напосідали зі всіх сторін, а частини наші, знаючи, що ми маємо позаду себе лише один шлях через глибоку й широку ріку, якої не можна перейти без понтонів чи мостів, дуже нервувалися й вимагали скоршої переправи на правий беріг Дністра.

„14 квітня нарешті була осягнена згода з Румунами на умовах, які зазначені в наказі ч. 312 головної румунської кватири. Ще в цей день в армії почувалося сильне напруження, а тому не було можливости нам не принимати пропозицій й умов, які Румуни виставили нам. Тому наша згода на румунські умови була дана. Цієї ночі почалася переправа нашої армії до Бесарабщини. Цілий день 15 квітня наші ешалони переходили через Дністер. Большевики, щоби відрізати нас від залізничного мосту й тим не дати нам можливости переправитися через ріку, стали обходити наше ліве крило зі сторони Плоского. Військо наші подалися під їх тиском й становище стало критичним. На позицію були вислані всі козаки господарських частин, урядовці й штаби й таким чином пощастило нам стримати відворот наших частин та відбити ворога.

„В такій напруженій атмосфері наступив день 16 квітня. Було ясно, що ворогові залишається лише трохи потиснути на нас й ми своїх військ жадними засобами не втримаємо на позиціях. Біля 17 години 16 квітня через бендерський міст переправився останній ешалон, а за ним останя жменька нашої піхоти під командою полк. Аркаса. Після того Румуни зірвали міст у двох місцях.

„По переході наших військ на правий берег Дністра, вони складали свою зброю й направлялися далі в потягах на Кишинів-Унгені-Більці-Новоселиця-Чернівці-Заліщики. З першого часу перебування нашого штабу в Бендерах виникло непорозуміння з отаманом Зелінським. Головнокомандуючий вважав, що з моменту переходу штабу в Бендери роля от. Зелінського скінчена, а тому дав йому наказ приступити до виконання своїх обовязків команданта 8-го коша. Отаман Зелінський дивився на це инакше й уважав, що він не підлягає головнокомандуючому й повинен вести переговори з Румунами самостійно. Було кілька випадків, коли от. Зелінський відмовлявся виконати наказ головнокомандуючого. Таке своє відношення отаман Зелінський виявив у свойому рапорті 18 квітня, в котрому він протестував проти контролі його місії штабом. У рапорті він зазначив, що має юридичне право не визнавати командуючого фронтом. Отаман Зелінський відмовився приняти на себе обовязки по евакуації Бендер, а також відмовився потяг своєї місії, для потреб евакуації дати. Словом, в армії появилися в деяких випадках два головнокомандуючі. Це внесло до цього добавилися ще ріжні непорозуміння в роботу штабу. До цього добавилися ще ріжні перешкоди, які робились нам у справі евакуації Румунами. Умови, в які Румуни поставили штаб, були абсолютно ненормальні. Штаб не мав права користуватися ні телеграфом, ні телефоном для звязку з частинами фронту, що були в дорозі між Бендерами та Унгені. Навіть окремих людей, що висилалися штабом для звязку з частинами, Румуни арештували та повертали назад. Окремі представники румунської влади, чи то не знаючи умов, на яких перепускалася наша армія, чи навмисне, з відома вищого румунського командування, силою відбирали від наших частин усе, що лише могли захопити. Перешкодити цьому штаб не міг, бо відомости про насильство Румунів доходили або запізно, або зовсім не доходили за відсутністю звязку.

„20 квітня штаб фронту перейшов на стацію Кишинів, звідки він уже керував дальшою евакуацією наших військ. 21 квітня полк. Мишковський, по наказу головнокомандуючого, виїхав до Яс і до Букарешту для переговорів з румунським урядом про повернення армії її майна та зброї, після переходу її на лівий берег Дністра. 4 травня штаб фронту перейшов на ст. Унгени, звідки продовжував керувати евакуацією. 8 травня я, згідно з наказом командуючого фронтом, виїхав до Штабу Дієвої Армії для доповіді Головному Отаманові про справи відвороту Східної армії та переходу її через Бесарабщину. Власноручно написав полковник Решке. В. о. слідчого судді А. Коцюбинський."

Тут я подав один витяг зі судового слідства, який добре висвітлює події й обставини, при яких Запоріжський корпус та инші групи військ відходили до Румунії. Тут, як в краплині води, відбилася та отаманщина, розклад і деморалізація, які охопили були в той час нашу армію.

Але найголовніше з цього виступає те, що штаб Дієвої Армії давав директиву цим військам відходити не в Галичину, на український терен, а на південь у надії на підтримку антанти, яка, до речі сказати, увесь час ставилася до нас вороже. Ізза цієї шкідливої директиви гарні наші військові сили, а що головне: колосальне військове майно, попали в кут, звідки не було виходу, крім здачі Румунам, щоби врятувати життя вояків. Незважаючи бажання нашого головного командування спиратися на чужоземні сили, які жадних обіцянок і зобовязань нам не дали, дуже тісно межується зі свідомими злочином. І тому я, як Інспектор Армії, пізніше, коли було переведене слідство, вимагав поставлення перед суд тих, хто привів до загибелі цілої армії з головного командування, а також отаманів Божка, Волоха, Козиря-Зірку, Зелінського та инших, що виявили свавільство в часи найстрашніших боїв частин Південно-Східної армії. Як звичайно, було лише переведене слідство й на тім справа спинилася, а ті, кого треба було покарати, або принаймні віддалити від командних становищ, користувалися далі ласкою Головного Отамана та зводили свої порахунки зі своїми противниками. Це дало грунт для дальшої отаманщини й сваволі.

Найтрагічнішою стороною переходу частин Східної армії через Бесарабщину було обезброєння їх. Зпочатку Румуни нібй згодилися перепустити українські війська узброєними й так це було переказано до штабу армії отаманом Зелінським. А коли вже армія перийшла через Дністер, штабови став відомий оригінальний наказ по 5-тому румунському корпусу, який мав перевести евакуацію українських частин через свою територію. В цьому наказі писалося, що українські війська мають перевозитися через Бесарабщину обезброєними, а зброя повинна бути їм передана в Хотині при переході на галицьку територію. Цей пункт приказу був неясно редагований і багато викликав непорозумінь. Так, виникло підозріння, що Румуни за згодою тих українських представників, котрі вели з ними переговори, змінили його в некорисний для Українців бік. Тоді Румуни забрали від українського війська 80 ріжних гармат, 700 скорострілів, 15.000 крісів, 7.000.000 набоїв до крісів, 34.000 гарматних набоїв, 2,500 рушниць гранат, а також безліч иншого військового майна.

(Далі буде.)

[illegible]
ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КЛІВЛЕНД, О.

Протестаційне віче.

Заходом Демократичної Січи ім. Д. Вітовського відбулося в нас протестаційне віче в справі несправедливого засуду ляцьким судом Вербицького й Атаманчука.

Віче отворив кошовий Січи, Мих. Левицький, який пояснив зібраним ціль віча та покликав на секретарів Мих. Гуля і Петра Свідрика. Кошовий рівночасно представив численній публиці добр. М. Хандогу (редактора „Народного Слова"), котрий був запрошений на віче як головний бесідник. Публика привитала шановного бесідника бурею оплесків.

Шановний бесідник подякував публиці за привіт, та в своїй двогодинній промові переповів цілу історію ляцького панування над українським народом. Він представив присутним, як Польща при помочі імперіялістичних держав завоювала Західну Україну, та всілякими способами старається знищити Українців. Замикає школи, перемінює церкви на костели, та саджає до тюрми кождого свідомого Українця, котрий упімнеться за українську справу. При кінці взивав присутних, щоби й на дальше не забували про Старий Край, щоби помагали тим, котрі борються за свободу свого народу, — а при спільній праці можуть виборoти свободу для українського поневоленого народу.

По рефераті була збірка, яка принесла $102.40. В часі збірки співав чудово вишколений хор „Бандурист" під проводом добр. Івана Савчука. По збірці й по співі предсідатель віча прочитав присутним резолюції, які були приняті одноголосно і вислані до секретаря стейту Стімсона, у Вашингтоні.

Другим бесідником був о. прот. Гр. Хомицький. Шановний бесідник гарно говорив про виховання нашої дітвори тут в Америці. Особливо звертався він до материй, які являються першими учительками своїх діточок. Матері повинні все й всюда говорити своїм дітям, чиї вони, яких батьків, повинні вчити своїх дітей не рабства, як це робили наші родичі за часів Австрії, але любити свій нарід і шанувати память тих героїв, які поклали свої голови за волю й долю України.

Третим бесідником був місцевий дяко-учитель добр. Іван Савчук. Свою промову почав він словами:

„Деж ви, славні запорожці, [сини вольной волі,
Чом не йдете визволяти нас [з тяжкой неволі".

Таку пісню, — говорив бесідник—співали колись запорожці в турецькій неволі, а сьогодня так співають українські герої в ляцьких тюрмах, а між ними Вербицький та Атаманчук. Шановний бесідник в палкій промові переповів присутним історію козацтва, Хмельниччини і Гайдамаччини. Звертав головно увагу на тодішніх героїв-козаків і їх гетьманів, які відважно йшли в бій і клали свої голови за волю України.

Вказав також бесідник і на теперішній час, як Ляхи знущаються над нашим народом і саджають в тюрми найкращих синів України. Свою промову закінчив бесідник словами:. „Але прийде час, що розкриються могили, і встануть сини вольної волі й зберуться всі під жовто-блакитним прапором і заспівають пісню побіди „Ще не вмерла Україна"!

Віче закінчено співом: „Ми гайдамаки", „Не пора" і „Ще не вмерла Україна".

Спис жертводавців: о. Климович 5 дол.; А. Телемкович 3 дол.; по 2 дол.: о. Гр. Хомицький, В. Воронський, П. Корпан; по 1 дол.: М. Матиішин, Гр. Кальницький, Гр. Швагуляк, М. Притуляк, Й. Труш, П. Онищак, І. Жук, Т. Купчевич, Т. Оліяр, І. Зарко, В. Сидір, І. Папляк, М. Гуміцький, П. Селяк, М. Когут, М. Вербицький, П. Коваль, М. Гуль, І. Попович, П. Свідрик, Г. Лозінський, М. Гапко, В. Репужинський, В. Кисіль, Д. Гранський, Й. Гбур, М. Гавриляк, Г. Самотіс, Гр. Богайчик, К. Габрівська, Н. Гомзяк,, І. Милянич, А. Дичко, А. Савчак, М. Поливка, Д. Хромейко, В. Форемний, Д. Шмагала, Р. Свідрик, В. Кокоць, Й. Телеп, С. Морозович, Г. Смик, Я. Волянський, М. Федорчак, І. Филипів, А. Лалак, З. Волошин. І. Вівчарський, Т. Кальмук, Й. Хміль, В. Прокопів, В. Путік, Л. Данилко, Д. Старявський, А. Дилип; по 50 цнт.: А. Мураль, А. Лежан, Й. Сидорович, М. Морозович, П. Молодець, М. Гусар, А. Марчишин, К. Голдер, А. Гомзяк, С. Підзирайло, К. Кальмук; решта дрібними датками. Видатків на віче було $43.75. Вислано на політичних вязнів через „Обеднання" суму $58.00.

Віче відбулося на причуд спокійно, без сварки, що в Клівленді рідко трапляється. Хотяй на вічу були присутні большевики, які кажуть, що протести нічого не помагають і зараз роблять сварку, на цей раз і вони заховувалися як люде.

Михайло Гуль, секретар.

На годині релігії.

Катехит: Що знаеш про молодість Мойсея?

Учень: Мойсей був сином доньки фараона...

Катехит: Ні, так не було. Вона найшла його в кошику підчас купелі.

Учень: Е, се вона тільки так казала.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На будову Народного Дому в Тисьмениці.

Нераз була згадка в українських часописях про те, як краяни й краянки та їх приятелі помагають рідному містови Тисьмениці в будові Українського Народного Дому.

В березні цього року уряд Товариства краянів міста Тисьмениці в Ню Йорку проголосив в українських часописях жертви, зібрані підчас коляди, котрі зістали вислані до Тисьмениці на вище згадану ціль. Від часу послідного проголошення на руки уряду тов. краянів міста Тисьмениці в Ню Йорку вислали жертви слідуючі: В. Волощук 5 дол.; В. Голота 2 дол.; І. Бобрович і В. Фурик по 1 дол.; М. Олексів 50 цнт.

Прихід з балю товариства в травню цього року в Ню Йорку був $44.19. З нагоди балю товариства в травню цього року в Ню Йорку жертвували: по 5 дол.: С. Угорчак, В. Нич, М. Бардюк, К. Банд; по 2 дол.: П. Прибільський, Т. Мараз, М. Гавришенко, О. Гавришенко, М. Томішак, Ч. Томішак, Юлія Піщак, В. Субтельний, С. Виноградник, Д. Мотюк, Я. Гринівський; по 1 дол.: В. Юревич, М. Угорчак. Разом зібрано $97.69.

Дня 11. липня цього року наше товариство вислало до Тисьмениці на докінчення будови Укр. Нар. Дому 500 долярів, як дальшу жертву від тисьменицьких краянів і їх приятелів спільної праці. Досі тепер краяне й краянки міста Тисьмениці вислали до рідного міста на будову Українського Народного Дому з Америки $3,672.27. Якби хто з шановних краянів і краянок міг причинитися своєю жертвою до збільшення фонду будови Укр. Нар. Дому, просимо ласкаво присилати жертви до касієра товариства на нижче подану адресу.

Для кождого, хто зложив жертву, прийшли з Тисьмениці урядові посвідки-грамотки, котрі кождому жертводавцеви уряд нашого товариства радо доручить.

За уряд товариства:
Семен Угорчак, містопредс.;
Василь Нич, секр. фін.;
Михайло Туранський, кас.;

Всі жертви і письма проситься присилати на адресу касієра товариства:

Mr. Michael Turansky,
146 W. 29 St., New York, N. Y.

Коломан Міксат.

СОЛОМЯНА ВДОВА.

Милі жінки є в селі Бадь. Передовсім білявки! Вони такі лагідні, такі добренькі, наче овечки. Принайменше Софійка Тімарова.

Відколи вона вийшла замуж, можна було бачити її лише усміхнену. Колись такий щасливий усміх, а тепер болючий.

Своїм щастям вона нікому не наприкрювалася, а тепер нікому не наприкрюється із своїм болем. Одначе це бліде личко, це з кождим днем блідше личко кождому каже це, що він і так знає.

Чоловік кинув її — жорстоко, злобно. А таки був він такий гарний, молодий, такий дуже роботящий, здібний столяр на цілу околицю. Хто то був би подумав про нього, що він ошукує таку добру, милу жіночку, що двоє фалшивих очей так дуже можуть затемнити його душу.

Пішов геть у світ з иншою жінкою, геть на погибіль.

Ніколи вже не чула про нього. Бог зна, куди вони пішли! Пил на дорозі, в якому згубилися їх сліди, не скаже нічого, легіт не зрадить, де вони. Щелест листків не скаже також виразно, хоч лише він говорить їй це.

Коби бодай сказав був хоч слівце, як відходив із Бадь! Тоді не боліло би її серце так дуже, її, яку тепер глумливо прозивають: соломяною вдовою. Коби бодай ще раз був поцілував її, навіть холодно, хоч на силу та щоби був сказав:

— Мене не побачиш уже більше ніколи; я люблю иншу тай їй віддаю тепер моє життя.

А він пішов крадьки від неї. Вони змовилися. Вже рік цьому, цілий рік.

Всетаки, він вернеться. Напевно вернеться. Петро не злий. В нього все було таке добре серце, воно не може бути зіпсоване до тла. Ця жінка могла йому закрутити голову, могла закрастися до його серця. Одначе це все наче неприродна барва, час її витягне, вона поблідне.

Він вернеться. Тімарова Софія все ще надіялася. А коли було впали їй ножиці, як вона шила, то все зітхнула: „Ах, щоби забилися в землю!" А коли з вікна побачила сороку, все зітхнула: „Ах, коби то вона сіла на плоті!"

Одначе ножиці не хотіли брехати, а сорока також.

Що вечора сідала Софійка на порозі. Відси видно було далеко-далеко, здовж круту дорогу, аж гень, де обрій спливається з хмарами.

Прислонила гарне, блідоньке лице рукою та гляділа на цей великий загадочний лист, на якім, наче букви, зявлялися то навантажені селянські вози то люди, що вертали з торгу та Бог зна хто.

Часто переходили попри неї селяне. Здоровили її, але вона навіть не бачила їх.

— Софійка й далі жде на чоловіка! — перешіптувалися та підсміхалися.

А таки її правда була. Її серце знало більше, прочувало більше, ніж могла би сказати мудрість усього світа.

Раз передполуднем дуже дбайливо підливала тютюн (як вернеться господар, то мусить мати що пакати), аж тут на подвіря приходить вісповата бабуся, принесла вістку.

— Приходжу від твого чоловіка, Софійко. Він так дуже просить тебе, щоби ти простила йому! Він жалує, дуже жалує, того, що зробив. Він там — у третьому селі має роботу — в ґозоні. Направляє високу вежу. Сам не важився вернути, боїться, що ти дуже будеш сердитися на нього. Та коли ти можеш йому простити, то зайди туди до нього. І то зараз. Це казав він переказати тобі.

— То ходімо! — сказала лагідно добра жінка. Радісна усмішка заясніла на її гарному лиці.

Здіймила чорну хустину, а завязалася в рожеву. Петро так любив цю барву. Тай вона відповідніша **на таку радісну хвилю!**

На сам шпиль вежі треба було застромити золотий хрест. Пані управителька привела на світ близнюків та з радости подарувала громаді золотий хрест.

— Хто застромить хрест, хлопці? — питався бляхар Михайло Реґі.

— Я, — сказав Петро. — Я вилізу нагору, пане майстре.

— Може краще Самійло Беліндек. Ти трохи за тяжкий.

— Ніколи в житті не чувся я лекшим.

— Вірю тобі. Тиж вирвався з ярма. То ти таки нагнав її? Гм! То була досить гарна жінка. Правда, Самійле?

Петро похнюпив очі та говорив якось збентежено:

Я сам себе зненавидів. Та оставте надолі Самійла, пане майстер. Я вже вилізу. Я жду когось. Серце бється в мене з непевности. А ну, чи прийде? Вже тому рад я бути на вежі, щоби бачити гень цілу околицю, аж до Бадь.

— То добре. Лізь. Із найвищого вікна подам потім сам тобі хрест, як уже будеш нагорі.

За хвилю Петро виліз нагору так зручно, наче вивірка.

— Тепер давайте хрест! — крикнув він і вихилився — хай мерщій застромлю.

— Ось він тобі, хлопче!

Петро поліз іще вище, а як уже був на самій горі, глянув насамперед на бадьську дорогу.

— Там, там вона! Софійка! Так, це Софійка. Йде з бабусею.

Серце забилося в нього, потім стиснуло його за серце, в очах потемніло йому...

— Го-го, Петре, ти вже застромив його?

Збентежений, здавленим голосом кликнув Петро:

— А в котру головку застромити?

Бляхар, що визирав крізь вікно вежі, поблід на ці слова. Перехрестився та сумно сказав:

— В котрунебудь.

Бо була на вежі лише одна головка. Дві чи три могли ввижатися хіба людині, якій закрутилася голова. Бляхар знав, що тепер буде. Наче божевільний біг по сходах. Він знав, що заки він збіжить на діл, Петро вже також буде там... ба, що буде ще далі — на тому світі.

Рівночасно найшлися обоє біля вежі: чоловік і жінка. Лише чоловік ізгори — мертвий.

Вона повинна була взяти чорну хустину на таку стрічу! Мовчки гляділа Софійка на неживого, довго, довго. Потім без слова припала до нього. Цілувала його й обіймала корчово. Колиж на силу відірвали її від нього, її терпляче лице було таке спокійне, як колись. Не було вже в неї ні слів ні сліз.

Колиж встала, спиталася старенької бабусі:

— Навіщо ви привели мене сюди? Відкіля ждатиму його від нині?

Щойно тепер покотилися їй сльози з очей, як із потока, що виступав із берегів.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МЕНВИЛ, Р. АЙ. Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, подає до відома усім своїм членам, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 1. вересня, точно в годині 1-ій пополудни, на котово гали. Кождий член обовязково має бути присутний на мітінґу, бо є важні справи до полаґодження. Будеться принимати нових членів без вступного, тож користайте з нагоди. — Микола Шевчук, предс.; Петро Гричух, кас.; Іван Ткач, секр.

ПРОТОКОЛ

XVII. Головної Конвенції Українського Народного Союза, що відбулася на днях від 13. до 18. мая 1929. включно, в місті Нюарк, Н. Дж.

(37)

Тому то й говорене про потребу писати про робітничі й наукові справи нічого не значить, поки сі пани оборонці науки й робітників не скажуть, якої науки або якої оборони робітників вони хочуть. Та сього вони не скажуть, бо якби сказали, то тоді делегати відразу заявилиби, що такого не хочуть. Зрештою, як довго вони не кажуть, якої науки чи оборони робітників вони хочуть, а тільки голословно закидують, що про науку й робітників нічого не пишеться, так довго комуністи й соціялісти можуть іти спільним фронтом проти органу У. Н. Союза. Найби однак хтонебудь з них поважився сказати, як треба писати про робітників та про науку, то зараз другі оборонці робітників і науки кинулисьби на них, як собака на кота. Що так воно є, про се українські іміґранти зможуть переконатися, побачивши конвенції других запомогових організацій, де ті дві групи оборонців науки й робітництва вже мусять виразно говорити, як вони розуміють оборону науки й робітництва.

У нас сих оборонців науки й робітництва так мало, що вони згори тратять усяку охоту виступати з докладним означенем свого розуміння науки й робітничої справи. Тому вони й пробують ховатися за загальне голословне базікание про науку й робітництво. Вони говорять, що, мовляв, члени аж тоді будуть щасливі й вдоволені, як будеться писати про науку й робітництво. Тимчасом між членами теж не можливо дійти до згоди про наукові та робітничі справи, бо пишіть про науку й робітничі справи по соціялістичному в розвоєнному Бухаріна, то буде кричати жменка соціялістів, які вірують після розводнення Шаповала. Навернете ґазету до розводнення Шаповала, то кривдуватись будуть ті, що за розводненнем Маркса після Бухаріна. Словом, поради критиків писати про науку й робітництво ані не щирі ані справи не розвязують. Згода межи критиками Свободи, яка проявилася на сій конвенції, показує на всю нещирість критиків.

Те саме треба сказати про тих, що обєдналися проти органу У. Н. Союза в справі церковній. Я вже говорив в своюму звіті про ріжницю між справою чисто релігійною і справою релігійно-політичною, себто про справу релігійну, що має вплив на розвій політичних сил у світі. Я вже говорив, що нерелігійній ґазеті нічого втручуватися в чисто релігійні справи, але всяка політична газета мусить говорити про сі справи кождої церкви, які мають вплив на розвій сили того народа, котрого розвою газета працює. Я вже говорив, що українська газета мусить відповідати на напади на український народ, хтоби того нападу не допускався: чи чужий уряд, чи чужа церква, чи чужий народ, чи свої люди, наняті сими чинниками.

Про се все я вже більше говорити не буду, бо се вже справа відома, і прихильників здержування ґазети від порушування політичної сторони релігійних питань відай богато нема. Нема їх ні на конвенції, ні серед членів. Якби були, то вони булиби проявили себе. Якби Польці було вдалося здурити наш нарід, що ніяка релігійна справа не може мати політичного значення, то наш нарід бувби се сказав недвозначно, і се відчулаби й редакція, і У. Н. Союз, і урядники й члени. Та члени того переконання набрати не могли. Наші члени, які вміють читати по анґлійськи, бачуть мало не кождого дня новинки в американських ґазетах про релігійні справи. Вони бачуть там статті про релігійні справи, і то статті про релігійні справи Христіян писані в ґазетах, видаваних нехристіянами. Якжеж вони можуть тоді домагатися від своєї ґазети, щоби вона не писала про справи церков того народа? Вониж стрічають статті про справи українських церков у американських ґазетах. Якжеж вони можуть заперечувати своїй ґазеті писати про справи, про які американської ґазеті навіть без питання пишуть?

Цікавий у сій справі сей страх деяких церков перед критикою. Чому так деякі церкви боються дискусії про свою політику, коли Свобода критикує за політику кожду церкву, що тільки має яке відношення до нас? Чи церква, котра має чисту совість у всіх політичних справах, буде боятися дискусії? Праця, як не критикуй, правда все вийде на верха. Заперечення своєї справи на віки ніхто не може боятися.

Піднести теж треба тут і те, що проти порушування політичної сторони релігійних справ у ґазеті лучаться й згадані вже оборонці науки й робітників. Дивно воно, бо ще не так давно власне сі оборонці науки й робітників любили послугуватися арґументом, що орган У. Н. Союза йде з попами, а їх союзники в Европі ще й досі не стидаються називати Свободу клерикальною ґазетою. Чи на те ті оборонці науки й робітників домагаються, аби Свобода не писала про політично-церковні справи, щоби могти відтак кричати, що Свобода з попами?

(Дальше буде).

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

КУПУЙ, ЩО ПРОДАЮТЬ.

Коли про якість продукції фабрики „Київ-Одяг" досі мало писали, то це зовсім не значить, що споживач продукції цієї фабрики задоволений...

Дані останнього обслідування, яке недавно провела торговельна секція профспілки радторгслужбовців із ініціятиви тих торговельних організацій, що одержують від фабрики її продукцію, свідчать, що й досі як з якістю, так і з цінами не все гаразд.

Це саме доводять і виступи на конференції робітників прилавку і робітники фабрики „Київ-Одяг".

Але чи покращала за півтора місяця після обслідування якість продукції, чи подешевшала вона?

Факти, які наводимо, найкраще свідчать, що ще й досі є богато хиб, коріння яких — в неуважному ставленні окремих робітників фабрики до своїх обовязків.

Недавно фабрика післала до крамниці № 69 „Соробкоопу" партію своєї продукції — пальта, штани тощо. В одному чорному пальті один рукав був синій, в штанах одна половина чорна, друга синя. Коли же усе пальто одного кольору, то хоч патка іншого кольору. На деяких штанах є не всі ґузики.

Зовсім неуважно ставляться до декоровки товару (не підготовляють його до роботи). Через те часто-ґусто доводиться готовий одяг переробляти в крамниці.

Крояльник „Київ-Одягу" так кроїть деякі речі, що вони зовсім не годяться потім. Коли штани, наприклад, у поясі мають 48 цм., то манжети повинні бути завширшки не менш, ніж 21 цм., але „Київ-Одяг" дуже часто присилає такі штани, де манжети у розмірі 48 цм. мають тільки 18 цм. Іноді навіть манжети мають 18 цм., коли в поясі є 52 цм. Таких штанів, звісно, ніхто не може одягнути.

Може це є зощадження краму, але це є таке „заощадження", що коштує дорожче.

Далі кроїльник „Київ-Одягу" підчас крою бачить якийсь дефект у крамі — дірку чи що інше. Він відмічає крейдою це місце, але через неуважність кравців та приймача такі штани все-ж ідуть у продаж із діркою. Це вже доводить, що серед робітників є такі, що свій заробіток ставлять багато вище за престіж фабрики.

Велика ріжниця є й у цінах „Москвошвеї" та „Київ-Одягу". Коли яке жіноче пальто у „Москвошвею" коштує 20 карб. 99 коп., то таке-ж пальто „Київ-Одягу" коштує 28 карб. 50 коп. Такі „ножиці" є в переважній більшості асортименту цих двох установ.

А Соробкооп же накидає однаковий відс. (10 відс.) на гуртову ціну, і ріжницю цін платить покупець.

В „Київ-Одягу" чомусь чим дешевша річ, тим гірше вона зроблена. Додатки до таких річей: вата, края, полотно робляться із дуже дешевого матеріялу. У наслідок через якихось два карб. споживач має кепську річ. Дуже часто їх через це не купляють і вони лежать. Не брав би їх Соробкооп, та не може — примусовий асортимент.

Тепер літо. Людність вимагає дешевих річей, а „Київ-Одяг" чомусь дуже й дуже мало виробляє такої продукції. На дорогих річах, правда, можна більше заробити, але требаж узяти до уваги й потреби людности. Ненормальне й те, що майже зовсім не виробляють одягу великих розмірів, хоч попит на такі розміри є чималий.

У. Л. М—я.
(„Пролетарська Правда", Київ").

ГАДИНА ТА КОБРА.

(Індійська байка).

Раз у велику спеку, що навістила індійські рівнини, висохли майже всі потоки та ріки. Не було води. Всі звірята терпіли спрагу. Одного дня побачила спрагнена кобра, що на краю села купається дитина в великій бочці, повній такої дорогої води.

Підповзла тихенько до бочки та напилася, одначе дитині не заподіяла найменшої кривди.

Як верталася, стрінула гадину та сказала їй, де може напитися. Одначе перед тим наказала гадюці, щоби не скривдила дитини.

Гадюка обіцяла це кобрі тай скоренько поповзла до бочки. Дитина, що купалася, побачила нараз гадину, як уже пила воду. Схопила гадюку за голову й хотіла бавитися з нею. Одначе гадина розлютилася та вкусила дитину. Дитина до кількох хвиль померла.

Коли це побачила кобра, приповзла до гадини та вбила її, зате, що не вміла додержати обіцянки.

З тої пори між гадиною та коброю є велика ненависть.

DO YOU KNOW WHY — Most All Long Lost Friends Turn Out to Be Insurance Agents? Drawn for this paper By Frank Leet

WELL IF IT AIN'T MY OLD FRIEND BILL
LOW JIM!
YOU DON'T LOOK A DAY OLDER BILL
WELL YOU LOOK PRETTY SPRY YOUR SELF
THEM WUZ THE GREAT OLD DAYS
REMEMBER THE DAY YOU VARNISHED OLD DUD?
YES, I'M SELLING INSURANCE. GOT A GREAT LITTLE PROPOSITION
?
YOU CAN'T AFFORD TO PASS THIS UP BILL
AW JIM! I DON'T WANT IT I TELL YOU!
THIS EVERY DAY TILL HE GETS YOU OR YOU GET HIM!!